

Lielrīgas reģionālajai vides pārvaldei

2008. gada 19. novembrī

Eksperta slēdziens par Rīgas pilsētas daļas no Spilves lidostas līdz Guberņciemam bioloģisko izpēti

Apsekota Rīgas pilsētas daļa no Spilves lidostas līdz Guberņciemam, ar mērķi novērtēt šeit sastopamo biotopu dabiskumu, to lomu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Teritorija apsekota 2008. gada oktobrī. Darba gaitā atzīmēti tur sastopamie biotopi, novērtēta to loma apkārtējās vides bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā un noteiktas teritorijā augošās augu sugas.

Botāniskajā literatūrā un Latvijas Vides Aģentūras datu bankā pārbaudīta informācija, vai šajā teritorijā nav konstatētas reto un aizsargājamo augu sugu atradnes. Apkārtnē konstatētas sekojošas īpaši aizsargājamas augu sugas: purva mātsakne *Angelica palustris*, sīpoliņu gundega *Ranunculus bulbosus*, skaistais augstiņš *Centaurium pulchellum*, jumstiņu gladiola *Gladiola imbricatus*, Sibīrijas īrišs *Iris sibirica*.

Izpētes teritorijā ir nodibināts mikroliegums jumstiņu gladiolas *Gladiola imbricatus* aizsardzībai.

Izmantoti Latvijas Dabas fonda realizētā projekta „Pļavu inventarizācija Latvijā” (2002. – 2007. gads) ietvaros iegūtā informācija –teritorijā nav konstatēti bioloģiski vērtīgi zālāji.

Apsekotajā teritorijā konstatētas šādi biotopi (iekavās norādīts Latvijas biotopu klasifikatora kods; pielikumā biotopu karte):

- upes (D.);
- parastās niedres *Phragmites australis* virsūdens audzes upju piekrastē (D.7.5.);
- grāvji (M.5.);
- parastās niedres *Phragmites australis* audzes pļavās (biotops nav iekļauts Latvijas biotopu klasifikatorā);
- parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea* pļavas (E.4.3.12.);
- kultivētas pļavas un ganības (I.3.6.);
- purva gerānijas *Geranium palustre* pļavu, slotiņu cijas *Calamagrostis epigeios* pļavu un divrindu grīšļa *Carex disticha* pļavu komplekss (E.3.2.1.+ E.3.2.7.+ E.4.3.10.);
- krūmāji (F.6.);
- ceļi un ceļmalas (K.5.);
- augļu un sakņu dārzi (I.5.+I.6.).

Teritoriju šķērso Hapaka grāvis (1., 2. attēls pielikumā), kuru var uzskatīt par daļēji dabisku ūdensteci – **upi** ar vairākiem atzariem. Te sastop **parastās niedres**

***Phragmites australis* virsūdens audzes upju piekrastēs.** Ūdensaugu upē maz un tie neveido izteiktas augu sabiedrības. Hapaka grāvī ieplūst regulāru mākslīgu **grāvju** sistēma, kas drenē Spilves pļavas.

Apsekotās teritorijas ziemeļu daļā ir ilgstoši neapsaimniekotas pļavas, kurās mijas monodominantas **parastās niedres *Phragmites australis* audzes** (šādas audzes ārpus ūdenstilpnēm un krastmalām nav iekļautas Latvijas biotopu klasifikatorā) ar **parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea*** sabiedrībām (3.,4. attēls). Citu sugu šajās sabiedrībās tikpat kā nav (konstatēti atsevišķi meža zirdzenes *Angelica sylvestris*, pūkainās kazrozes *Epilobium hirsutum*, bet dzelzceļa tuvumā arī dārzeņbēgļa Kanādas zeltgalvītes *Solidago canadensis* eksemplāri). Teritorija ir vairāk vai mazāk applūstoša. Tikai nedaudzās vietās uz mikroreljefa paaugstinājumiem ir sausāki laukumi (5.attēls), bet arī tajos sugu daudzveidība ir minimāla (te aug pļavas dzelzene *Centaurea jacea*, tīruma usne *Cirsium arvense*, parastā vībotne *Artemisia vulgaris* u.c.) un neveidojas bioloģiski vērtīgiem zālājiem tipiskas augu sabiedrības. Vienīgi Hapaka grāvja kreisajā krastā pļavu teritorijā aptuveni 20 metru platā joslā, kur palu ūdeņi biežāk izplūst pļavā (pie kam tie varētu būt iesāļi no Daugavas grīvā ieskalotajiem jūras ūdeņiem), veidojas savdabīgāka augu sabiedrība, kur sastopamas arī tādas sugas kā dižzirdzene *Angelica archangelica* un **purva mātsakne (purva zirdzene) *Angelica palustris*** - suga iekļauta MK noteikumos Nr. 396; MK noteikumos Nr. 45; Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā. Suga konstatēta tikai 7 punktos Latvijā, tai skaitā 3 atradnēs Rīgas apkārtnē, arī Bolderājā. Atradne saglabājama.

No botāniskā viedokļa ziemeļdaļas pļavas, izņemot purva mātsaknes atradni, ir nevērtīgas, kaut arī atbilst Eiropas nozīmes aizsargājamam biotopam – **paliņu pļavas**.

Apsekotās teritorijas dienvidu daļā (līdz grāvim) pļavu lielākā daļa ir pļauta lidlauka vajadzībām. Te ir gan **kultivētu zālāju** fragmenti (6. attēls), gan dabiskākas augu sabiedrības. Pļautajā daļā dabisko pļavu indikatorsugu skaits nepārsniedz 3 sugas un to izplatība ir nevienmērīga. Lielākoties zālājā dominē pļavas āboliņš *Trifolium pratense*, pļavas auzene *Festuca pratensis* un pļavas timotiņš *Phleum pratense*, ārstniecības pienene *Taraxacum officinale*, kodīgā gundega *Ranunculus acris* u.c., tomēr atsevišķās vietās ir laukumi ar nabadzīgākām augsnēm raksturīgām augu sabiedrībām, kurās dominē sarkanā auzene *Festuca rubra*, parastā smilga *Agrostis tenuis*, rudens vēlpiene *Leontodon autumnalis*, bet mitrākajās ieplakās – dzelzszāle *Carex nigra*, divrindu grīslis *Carex disticha*, ložņu gundega *Ranunculus repens*, ložņu smilga *Agrostis stolonifera* u.c.

Hapaka grāvja virzienā un teritorijas dienvidrietumu malā ir nepļautas pļavas, kurās dominē dabiskākas augu sabiedrības: te ir **purva gerānijas *Geranium palustre* pļavu, slotiņu cieras *Calamagrostis epigeios* pļavu un divrindu grīšļa *Carex disticha* pļavu kompleks**. Tā kā šīs pļavas ilgstoši nav pļautas, tajās vērojama sugu sastāva degradēšanās un monodominantu sabiedrību veidošanās, ir arī nelieli laukumi ar monodominantām parastās niedres *Phragmites australis* audzēm (7. attēls). Tikai vietām ir sugām bagātāki pļavu fragmenti, kuros dabisko pļavu indikatorsugu skaits ir ap 6 sugām, dažas no tām (purva gerānija *Geranium palustre*, sāres grīslis *Carex panicea*, ziemeļu madara *Galium boreale*) sastopamas diezgan lielā skaitā. Šāds pļavas fragments ir arī **jumstiņu gladiolai *Gladiolus imbricatus*** (MK noteikumi Nr. 396; MK noteikumi Nr. 45; Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorija) veidotajā

mikroliegumā (8. attēls). Lai gan apsekošanas laikā gladiola netika atrasta, tas nenozīmē, ka tā šeit nav, jo apsekošanas laiks bija pārāk vēls, lai sugu konstatētu. Mikroliegumā un tā apkārtnē ir bioloģiski vērtīgi zālāji, tāpēc nav izslēgta arī citu īpaši aizsargājamu sugu eksistence (piemēram, dzegužpirkstīte *Dactylorhiza sp.*). Mikrolieguma teritorija ir uzskatāma par Eiropas nozīmes aizsargājamu biotopu – **palienu pļavas**. Šī biotopa robeža būtu nosakāma, ņemot vērā datus par applūstošo teritoriju robežām. Jebkurā gadījumā palienu pļavām ne ziemeļu, ne dienvidu daļā nav nozīmes kā aizsargājamam objektam, ja tajās netiek veikti apsaimniekošanas pasākumi – pļavu pļaušana atbilstoši bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošanas noteikumiem. Steidzīgi apsaimniekošanas pasākumi nepieciešami arī jumstiņu gladiolas mikrolieguma teritorijā, pretējā gadījumā aizaugšanas rezultātā izzudīs suga un degradēsies biotops.

Krūmāji ir gar ceļmalām, grāvjiem un aizaugošās pļavās, sevišķi teritorijas dienvidrietumu daļā. Krūmāji nav bioloģiski vērtīgs biotops.

Ceļi un ceļmalas ir gar dzelzceļa līniju (9. attēls), pļavu teritorijā (10. attēls), lidlauka teritorijā un mazdārziņu teritorijā. Te pārsvarā aug nezāļu tipa sugas (bezakotu zaķauza *Bromus inermis*, parastā vībotne *Artemisia vulgaris*, slotiņu ciesa *Calamagrostis epigeios* u.c.). Šie biotopi nav bioloģiski vērtīgi.

Lielas platības izpētes teritorijā aizņem mazdārziņu kolonijas ar pagaidu ēkām, **augļu un sakņu dārzēm** (2. attēls). Teritorija nav bioloģiski vērtīga.

SECINĀJUMI

1. Rīgas pilsētas daļā no Spilves lidostas līdz Guberņciemam ir konstatēts Eiropas nozīmes aizsargājams biotops – **palieņu pļavas**. Botāniski vērtīgākas tās ir teritorijas dienvidrietumu daļā, kur tās applūstošajā daļā ieteicams apsaimniekot atbilstoši bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošanas noteikumiem.
2. Teritorijā ir mikroliegums **jumstiņu gladiolai *Gladiolus imbricatus***. Teritorija saglabājama un apsaimniekojama atbilstoši bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošanas noteikumiem.
3. Teritorijā ir konstatēta MK noteikumos Nr. 396; MK noteikumos Nr. 45; Latvijas Sarkanās grāmatas 1. kategorijā iekļautā **purva mātsakne (purva zirdzene) *Angelica palustris***. Atradne apsaimniekojama atbilstoši bioloģiski vērtīgu zālāju apsaimniekošanas noteikumiem. Nav konstatētas EP Sugu un biotopu direktīvas II pielikumā ietvertās augu sugas.
4. Mazdārziņu teritorijā un Spilves lidlauka pļautajā teritorijā ir pieļaujama saimnieciskā darbība .

Saskaņā ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 249 (27.08.2004.) „Par nozaru ekspertu sarakstu, kuri tiesīgi sniegt atzinumus par mikroliegumu izveidošanu“

Ilze Rēriha

Bioloģe, augu sugu un biotopu eksperte.
Telefons 26362096.

**Pielikums eksperta slēdzienam
par Rīgas pilsētas daļas no Spilves lidostas līdz Guberņciemam bioloģisko izpēti.**

1. attēls. Parastās niedres *Phragmites australis* virsūdens audzes upju piekrastēs – Hapaka grāvis.

2. attēls. Spilves grāvja ieteka. Redzamas mazdārziņu kolonijas mājiņas Hapaka grāvja labajā krastā.

3. attēls. Parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea* monodominanta audze (priekšplānā pūkainās kazrozes *Epilobium hirsutum* cers), kas labajā pusē pāriet parastās niedres *Phragmites australis* audzē.

4. Parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea* monodominanta audze ar nelielu parastās niedres *Phragmites australis* piejaukumu un ziedošu Kanādas zeltgalvītes *Solidago canadensis* ceru.

5. attēls. Nedaudz sausāka pļavu daļa pie dzelzceļa – ne tik leknā parastā miežubrāļa *Phalaroides arundinacea* audzē spēj augt arī pļavas dzelzene *Centaurea jacea*.

6. attēls. Kultivēta pļava Spilves lidlauka pļautajā daļā.

7. attēls. Divrindu grīšļa *Carex disticha* pļava uz austrumiem no Spilves grāvja.

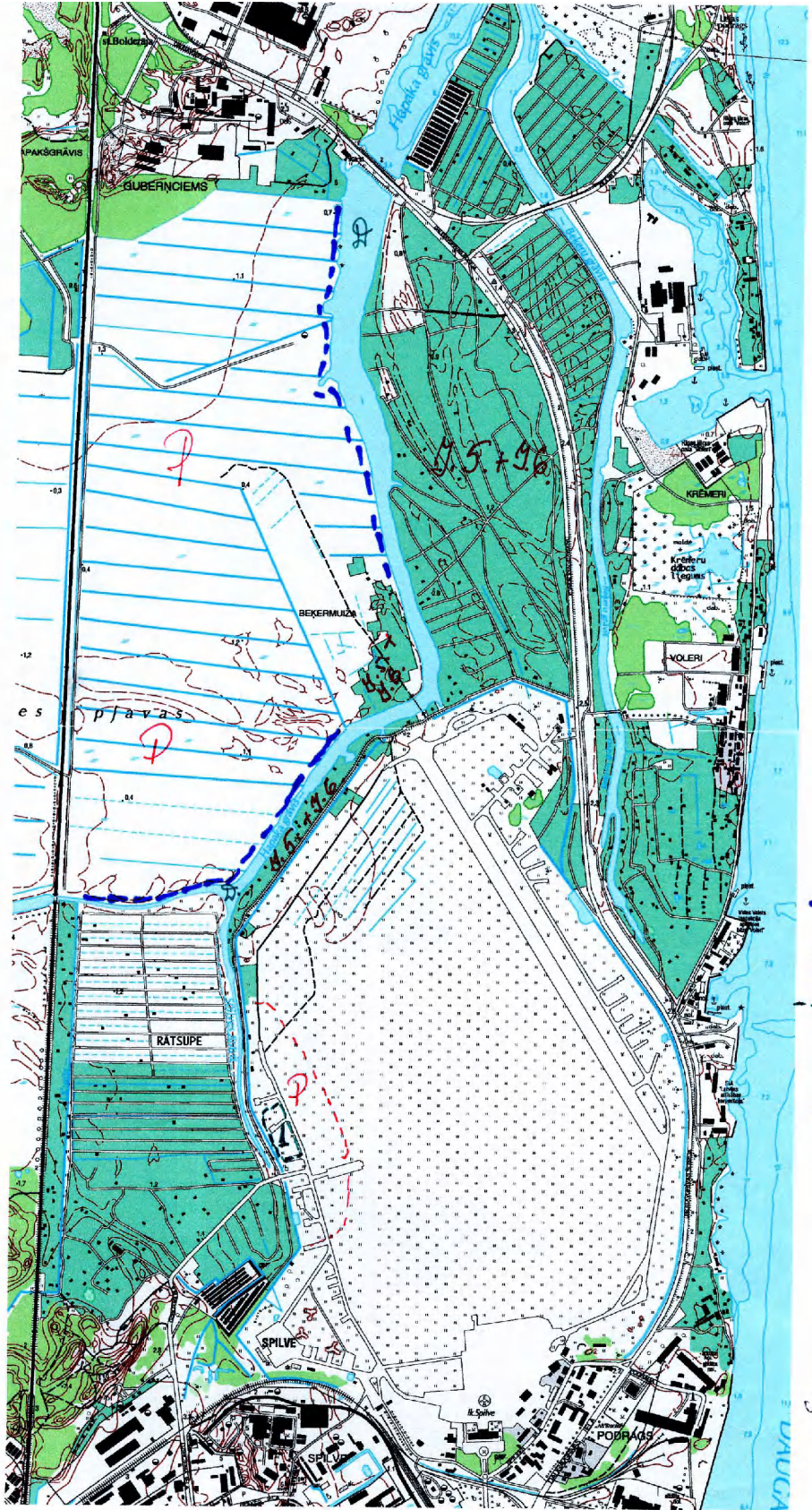
8. attēls. Degradētas struktūras purva gerānijas *Geranium palustre* pļava jumstiņu gladiolas mikroliegumā.

9. attēls. Ceļmalām raksturīgs augājs gar dzelzceļmalu.

10. attēls. Mākslīgi uzbērtā ceļvieta Spilves pļavu ziemeļu daļā.

- Angēlīca
 palastis
 ar arhe

▲ mīno-
 lūgums

P - palīna
 pļavas

Y. B. 2010